

Καλακθρίνας ἢ ὁ Ἀλκίνοος, ἐπειδὴ σ' αὐτὰ τὰ πλάσματα τὸ πνεῦμα φανερώνεται μὲ μία ἢ μὲ ἄλλη μορφή τραγική ἢ κωμική πρέπει νὰ κατέβουμε ὡς τὸν Ἑωσφόρο γιὰ νὰ βροῦμε τὴν ἔκφραση τὴν καθαρὴ καὶ τέλεια τῆς Κόλασης. Τὰ νερά τῆς δειχνουν τὴν ἴδια βαθμολογία. Στους ψηλότερους τόπους εἶναι κινούμενα καὶ τρεχούμενα καὶ πέφτουν μ' ὁρμὴ στὸ Malebolge, ὅπου γίνονται στεκάμενα καὶ σαπαίνονται. Ἐδῶ ὅμως, ἀνεμισμένα ἀπὸ τὲς φτερούγες τοῦ Ἑωσφόρου, παγώνουν, σκληραίνουν καὶ γίνονται θάλασσα γυάλινη, ὅπου λείπει κάθε χνάρι ζωῆς καὶ κινήματος. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στους ἀμαρτωλοὺς· σβένονται καὶ σ' αὐτοὺς ἕνα ἕνα ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς. Ἀπομουμιωμένοι σ' αὐτὴ τὴ γυάλινη θάλασσα καὶ καταδικασμένοι ὅλοι στὴν ἴδια ποινή, καταπῶς περνᾷ ἀπὸ τὴν Καίνα στὴν Ἀντηνόρα, καὶ ἀπὸ τὴ Πτολεμαία στὴ Γουδέκκα, ἢ τιμωρία δυνάμει, ὡς ποὺ ρθάνεις στὸ τέλος ὅπου χάνεται κάθε σημεῖο ζωῆς. Ὁ Καίης, ὁ Ἀντηνόρας, ὁ Πτολεμαῖος, ὁ Γουδέκκας δὲν εἶναι πρόσωπα ζωντανά, εἶναι ὀνόματα ἀπλᾶ τοῦ ζωντανοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπινου τὰ σημεῖα εἶναι πάντα ἀχαμνότερα· ἡ ζωὴ πᾶσι λίγο λίγο περσώνοντας. Στὴν Καίνα οἱ κολασμένοι μποροῦν νὰ φανερῶνται τὴν αἰσθησὶν τους· αἰσθάνονται κρύο, καὶ κροταλίζουν τὰ δόντια μὲ τὸν ἥχο τοῦ λέλεκα (3)· αἰσθάνονται πόνο καὶ κλαῖνε. Στὴν Ἀντηνόρα τοὺς παίρνουνται τὰ δάκρυα· περμένοι ἀνάσκελα, τὰ πρῶτα δάκρυά τους γίνονται γυαλὶ σὰν προσωπίδες ἀπὸ κρύσταλλο, γεμίζουν τὸ βαθούλωμα τοῦ ματιοῦ, καὶ ἐμποδίζουν τὸ κλάμα. Ὅμως μποροῦν νὰ μιλοῦν· ἐπειτα τοὺς παίρνεται καὶ ἡ λαλιά, ἐνῶ εἶναι θαμμένο στὸν πάγο ὅλο τὸ κορμί, ποὺ φαίνεται μέσα σὰν ἄχυρο σὲ γυαλί. Ὅχι κίνημα, ὄχι δάκρυ, ὄχι λόγος· δὲν τοὺς ἀπομένει παρ' αὐτὸ ποὺ εἶναι· ἡ καθαρὴ καὶ ἀδειανὴ ὕλη, ἡ στάση τοῦ κορμιοῦ.

Ποιητικὲς ἐντύψεις εἰδῶ δὲν προξενοῦν καὶ δὲν μποροῦν νὰ προξενήσουν παρὰ οἱ διάφοροι τρόποι ποὺ κοίτονται καὶ συνδυάζονται τὰ σώματα, ποὺ εἶναι πότε ἀλλόκοτοι, πότε ἀξιόλογοι, πάντα ἐφευρετικοί, ξάστεροι, σκαλιστοί, καὶ τοὺς σηκώνουν παρμολίωτες τολμηρεῖς καὶ πρωτόφαντες. Εἴμαστε σὲ καθαρὴ περιγραφικὴ ποίηση, στὴν ποίηση τῆς ὕλης. Μόλις καὶ θαμπὰ φαίνεται κἄπου κἄπου πῶς αὐτὴ ἡ ὕλη εἶναι ἐμψυχωμένη, καθὼς στὸ χορμαῖ γιὰ σῦκο τοῦ πᾶτερ Ἀλβερτίου (4), ἢ στὸ ἀλλόκοτο ἐπεισό-

(3) Κι ὅπως ὁ βάθρακος ποὺ στέκει καὶ κράζει μὲ τὸ κεφάλι ἀπ' ἐξω ἀπ' τὰ νερά, τὴν ὥρα ποὺ ἡ χωριανὴ συχνὰ σταχυολογᾷ στὸν ὕπνο, μελανὲς ὡς ποὺ βγαίνει τῆς ντροπῆς τὸ χρῶμα οἱ σκιεὲς ἦσαν οἱ θλιμμένοι μὲς τὸν πάγο, ὡσὰν λελέκια μὲ τὰ δόντια κρουταλῶντας. Εἶχε καθένος χάρου τὴ θωριὰ γυμνὴν τὸ κρῦο ποὺ γροικοῦν καὶ τῆς καρδιᾶς ἡ θλίψη ἔχουν τὸ στόμα μαρτυρᾷ τους καὶ τὰ μάτια. Κόλαση XXXII. 31-39.

(4) Ἀλβερτίος, μοναχὸς χαροκόπος. Εἶχε πάθος μὲ τὸ Μανφρέδο καὶ μὲ τὸν υἱὸ τοῦ Ἀλμπεργέτο. Γιὰ νὰ τοὺς θανατώσῃ, τοὺς ἐκίλεσε σὲ λαμπρὸ γεῦμα τάχα γιὰ νὰ φιλιωθοῦν. Σὰν ἦρθαν τὰ ὀπωρικά, ἐμπήκαν μέσα μὲ ὄρισμά του φονιάδες καὶ τοὺς ἐσκότωσαν καὶ τοὺς δύο. Συνέβηκε αὐτὸ τὸ 1285. Χορμαῖ γιὰ σῦκο, δηλοῖ, ἀπολαβαίνω πλοῦσι ἀνταπόδοση γιὰ τὸ κακὸ ποὺ ἐπαράξ.

Κ' ἕνας ἀπ' τοὺς ἀθλίους τῆς κατάκρυας κλόδας ἐφώνησέ μας· Ὡ ψυχὲς ἀπλαχνες τότο, ποὺ εἰδῶ κάτου τὸν τόπο τὸ στερεὸν σὲς δῶσαν, βγάλετέ μου ἀπ' τὰ μάτια τὰ σκληρὰ μαγνᾶδια, τὸν πόνο, ποὺ γιομίζει τὴν καρδιά μου, λίγο νὰ ξεθυμᾶω, πρὶν τὸ κλάμα μου παγώσῃ.

Κ' ἐγὼ σ' αὐτόν· «Βοήθει» ἂν θέλεις νὰ σοῦ δώσω, πές μου ποῖος εἶσαι, καὶ ἂν ἐγὼ δὲ σ' ἀλαφρύνω, ἂς μοῦ μέλλῃ στοῦ πᾶγου τὸ θυθὸν νὰ πάω. Ἀρχίσε τότε· Ὁ πᾶτερ Ἀλβερτίος εἰμὶ, ἀπὸ τὰ ὀπωρικά γνωστὸς τοῦ κακοῦ κήπου, ποὺ εἰδῶ κάτου χορμαῖ γιὰ σῦκο ἀπολαβαίνω.

Κόλαση XXXIII. 109-120.

διο τοῦ Μπόκκα τῶν Ἀββάδων (5). Εἶναι οἱ στερεὲς λάμπες τοῦ πνεύματος. Τὰ πρόσωπα ἔχουν λίγη ἔρεξη νὰ μιλήσουν, καὶ δὲν ὁμολογοῦν τ' ὄνομά τους παρ' ἂν εἶναι ἀναγκασμένα, ἢ καλῆτερα, ἀληθινὰ πρόσωπα εἰδῶ δὲν ὑπάρχουν, ἀλλὰ μίαν ἀρμαθιά ὀνόματα, μέρος ἀγνώριστα, μέρος ξακουσμένα, ὅλα ὅμως ἄδεια ἀπὸ ζωῆ ἐσωτερικῆς. Τί εἶναι ὁ Κάσιος; ἕνας ἄνθρωπος χοντροκόρμος. Καὶ ὁ Βροῦτος εἶναι ἕνας ἄνθρωπος ποὺ στροφογυρίζει καὶ δὲ λέει μιὰ λέξη.

Σ' αὐτὸν τὸν κοκκαλισμένον κόσμον ἡ ποίηση εἶνε σβυμένη μαζὶ μὲ τὴ ζωὴ, ἐπειδὴ δὲ γίνεται εἰδῶ νὰ ὑπάρχῃ παρὰ τὸ πολὺ μία ποίηση ἀρνητικὴ, δηλαδὴ ἡ ἐντύπωση ποὺ προξενεῖ στὴν ψυχὴ τοῦ Ἀντη, ποὺ κοιτάζει, αὐτὸ τὸ ἀληθινὸ βασίλειον τῶν νεκρῶν. Σ' αὐτὸ τὸ μέσο καταφεύγει ὁ ποιητὴς γιὰ νὰ ρίξῃ λίγην ὑψηλὴ καὶ σοβαρὴ ποίηση μέσα στὸ κωμικὸ βασίλειον τοῦ Malebolge, βγαίνοντας μὲ τὸν εὐγλωττον ἐλεγχό του ἐνάντια στους πάπιδες. Ἐδῶ ὅμως ὑπάρχει ἕνας τρόπος ἀκόμη ξυπνότερος καὶ γεννητικώτερος ζωῆς ποιητικῆς. Καθὼς τὸ κωμικὸ στὸ Malebolge τελειώνει στὴν ὑψηλὴν ἀγανάχτηση τοῦ θεατῆ, τοῦ Ἀντη, ἔτσι εἰδῶ τὸ περὶ τοῦτο βᾶθος ἔχει τὸ τέλος του στὸν ἀπελπισμένον πόνο τοῦ κόντε Οὐγολίνου.

Ἀλλὰ πῶς εἰδῶ, ἀνάμεσα σ' αὐτὰ τὰ περσώμενα πλάσματα, μπορεῖ νάχη τόπο ὁ κόντε Οὐγολίνος, τὸ πρόσωπο τὸ πλέον εὐγλωττο καὶ γεμῆτο ἀπὸ νία ζωὴ τῆς θείας Κωμωδίας;

(Ἀκολουθεῖ)

(5) Bocca degli Abati, Φλωρεντινός. Ἀγορασμένος μὲ χρήματα ἀπὸ τοὺς Γισελίνους, στὴ μάχη ποὺ ἐπολεμοῦσαν τοῖτοι μὲ τοὺς Γουέλφους, Γουέλφος αὐτός, ἐπῆγε σιμὰ στὸν Ἰάκωβο Δὲ Πάτσι, ποὺ βαστοῦσε τὴν πρώτη σημαία, καὶ προδοτικὰ τοῦ ἐκοψε τὸ χέρι. Ἀφοῦ ἔπεσε αὐτὴ ἡ σημαία, τὸ στράτευμα τῶν Γουέλφων ἐτσάκισε καὶ ἔδωκε τὲς πλάτες, ἀφῆνοντας στὸν κάμπο τέσσερες χιλιάδες νεκρούς. —Φρατισελέης.

Θέλησῃ ἐστᾶθι, ἡ μοῖρα, ἢ τύχη, δὲ γνωρίζω, ἀλλὰ καθὼς μὲς στὰ κεφάλια ἐπερπατοῦσα, σφιχτὰ στὸ μούτρο ἐνδὲς ἐχτύπησα τὸ πόδι.

Μὲ κλάμα πόνου αὐτός, τί μὲ χτυπᾷς; φωνάζει. Ἄν τὴν ἐκδίκηση δὲν ἔρχεται ν' αὐξήσῃς τοῦ Μονταπέρτι, γιὰ ποῖο λόγο μὲ πειράζεις;

Κ' ἐγὼ· Ὡ δάσκαλέ μου, εἰδῶ καρτέρεσά με μιὰν ἀπορία μου ρωτῶντας τον νὰ βγάλω καὶ δώσω μου κατόπι· δὲ καὶ ἂν θέλῃς βία.

Ἐστᾶθηκε ὁ Ὁδηγός μου καὶ εἶπα ἐγὼ σ' ἐκείνον, ποὺ βλαστημοῦσε ἀκόμη δυνατὰ· Ποῖος εἶσαι σὺ, ποὺ μὲ τέτοιον τρόπο βαργώμας τοὺς ἄλλους;

Καὶ σὺ ποῖος εἶσαι ποὺ περνᾷς τὴν Ἀντηνόρα καὶ τοὺς ἄλλους χτυπᾷς σιὰ μάγουλ', ἀποκρίθη, ποὺ ἂν ἦμιον ζωντανός, πάρα πολὺ θὲ νᾶταν;

Ζωντανὸς εἰμ', ἐγὼ, καὶ ἴσως θὰ σ' ἀρέσῃ, ἀποκρίθηκα ἐγὼ, ἂν λαχταρεῖς γιὰ φήμη, τ' ὄνομά σου νὰ βάλω σ' ὅσα θὰ ἱστορίσω.

Κι αὐτὸς σ' ἐμέ· Τὸ ἐνάντιον ἐγὼ ποθῶ· σηκώσου, ξεμάκρυνε ἀπὸ εἰδῶ καὶ πλὴν μὴ μὲ βαραινῇς· κολακεύεις κακὰ σ' αὐτὸν τὸν κάτου τόπο.

Τότε ἀπ' τὲς τρίχες τ' ἀντικέφαλου τὸν πιάνω καὶ λέγω· Ἡ τ' ὄνομά σου εὐθὺς νὰ φανερῶσῃς, ἢ τρίχα τῶν μαλλιών σου εἰδῶ δὲ θὰ σοῦ μείνῃ.

Ὅθεν αὐτὸς σ' ἐμέ· Καὶ νὰ μὲ ξεμαλλιάσῃς, δὲ θὰ σοῦ πῶ ποῖος εἰμαι, οὐδὲ θὰ σοῦ τὸ δείξω, καὶ ἂν χιλιάδες φορὲς στὴν κεφαλὴ μου ὁρμήσῃς.

Εἶχα πλὴν τὰ μαλλιά στὸ χέρι μου πιεσμένα καὶ μιὰ καὶ δύο πλεξίδες τοῦχα ξεριζώσσει, ἐνῶ αὐτὸς μὲ μανία πρὸς τὰ κάτω ἄλσχετα,

ὅταν κάποιος βροντᾷ· Τί ἔχεις ἐστὺ Μπόκκα; δὲ σοῦ σώνει ν' ἔχῃς μὲ τὰ σαγόνια, δίχως καὶ νὰ γαυγίζῃς; ποῖο δαιμόνιο σὲ πατάει;

Τώρα πλὴν, εἶπα ἐγὼ, δὲ θέλω νὰ μιλήσῃς, προδότη μοχθηρὲ· στὸ παῖμά σου γιὰ σένα εἰδῶσῃς ἐκεῖ πᾶνον ἀληθινὸς θὰ πάρω.

Σῦρε φεύγε, ἀποκρίθη, καὶ ὅ,τι θέλεις λέγε.

Κόλαση XXXII. 76-111.

## Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΩ ΣΦΟΥΓΓΑΡΑΔΩΝ

Μέσα στὴν ταβέρνα τοῦ Λομίλλα. Ὁ καπνὸς ἀπὸ τὰ μέσα μαγερεῖ, ἀπὸ τὰ τσιγάρα, ἢ ἔχνη ἀπὸ τόσα στόματα, ἔχουν ρίξει μιὰ καταχνιά ποὺ σὲ πνίγει. Κάτω στὴν ἔκρη κοντὰ στὸ πάγκο μιὰ συντροφιά ἀπὸ βουτηχτάδες—οἱ πλεῖστοι εἶναι ξένοι—σκορπᾷ τὸν παρὰ λέγοντας πῶς γλεντᾷ. Ὁ λαγουτιέρης μὲ βραχνὴ φωνὴ τραγουδάει·

Ἀκούσατε τί γίνῃ τὴ φετεινὴ χρονιά  
καρὰδὲ κιντυνεῖ με; στὰ βαθειὰ νερά.

Στὸ πατάρι ἀπάνω τὸ καγκλωπὸ ἔ καπετᾶν Νικόλας ὁ Σερῶνος ἤσυχά ρουμᾶρει τὸ ναργιλέ του καὶ λείει στὸ Ραῖκη, νιόβγαλτο καπετάνιο, παιδί ἀμούστακο ἀκόμα.

— Ἀκούσε με καὶ βλαστήμα με. Παράτησε τὰ σφουγγάρια, ἔσε τις μηχανές καὶ τὰ καμάκια καὶ κοίταξε ταχιά καινούργια τέχνη. Παλληκαρόπουλα σὲν καὶ ἐσένα, μὲ νῶ καὶ γνώση καὶ κορμὶ γερό ὅπου καὶ ἂ γυρίσῃς θάβῃς προκοπῇ.

— Μὰ ἐγὼ, καπετᾶν Νικόλα, δόξα σοι ὁ Θεός...

— Μὴ σὲ πλανέσῃ ἡ μάγισσα ἡ τέχνη. Τὸ ξέρω, ζηλιάρικη εἶνε καὶ σὲ μαγνήτης τραβᾷ. Στὰ βρόχια τῆς σὰ μπλέξῃς, νὰ φύγῃς δὲ μπορεῖς. Στὴν κορυφὴ θὰ σ' ἀνεβάσῃ, τὸν παρὰ χῶμα θὰ σοῦ φέρῃ, ἔρχοντας μπορεῖς νὰ φτάσῃς, μὰ φύγε σοῦ λέω. Ἀκούσε με καὶ βλαστήμα με.

— Μὰ ἐσύ, καπετάνιο...

— Νωρὶς πρόφτασα καὶ ἔφυγα. Μὰ τί σ' ἐμένα. Ἐνας στοὺς τόσους καὶ σὺ χαίρεα ξέπλεξα, καὶ ἐνῶ μὲ πνίγει τὸ λιποῦρι τῆς ἀγρύπης τὸ καλοκαῖρι καὶ πνίγει με τὸ καθεσιὸ καὶ ἡ στενοχώρια, παράτησα τὴν τέχνη καὶ προτοῦ μὲ πάρουν τὰ χρόνια. Μὰ ποῦνα οἱ ἄλλοι. Τί ἔγινε τὸ βίος καὶ τὰ πλοῦτη τόσων ποῦφαγαν τὰ χρόνια τους δουλεύοντας τὰ σφουγγάρια; Στάχτη καὶ καπνός. Σὰ νῆναι κάποια ἀνεμοζάλη π' ἀσπάζει φύλλα καὶ τὸ φέρνει στ' ἀψιχὰ γιὰ νὰ τὸ στροφογυρίσῃ παίχοντελῶντας καὶ τὸ σύρει ταχιά πεταμένο στὸ ζούρκο. Γιὰ ἰδέες. Μὰ δὲ θυμᾶσαι, εἶσαι παιδί ἀνῆξερο ἀκόμα, ρώτα μένα καὶ θὰ μάθῃς τὰ ραμακία καὶ τοὺς καύμους. Ἐγὼ ὅταν πρωτοσουρμάκησα, —διώδεκα χρόνων — βρῆκα στὴ δόξα καὶ τὸν πλοῦτο τοῦς Ρούδνηδες. Ἐκεῖνοι τὴ Μπαρμπαριά πρωτάνοιζαν. Ὡς τότε τὰ σφουγγαράδικα χαμοσέρνονταν τριγύρω στὰ νησιά, σὰν κάποιος δρακοντάς νὰ φύλαγε τὸ δρόμο ποῦφερνε στὰ κάτω μέρη. Μὰ ἐκεῖνοι πρωτόφεραν τῆς Μπαρμπαριάς τὸ θησαυρὸ καὶ ἀπὸ μικροκαρδακουραῖοι, ἔρχοντες μὲ δύναμη καὶ ὑπόληψιν κατάντησαν. Ποῦναι τοὺς τώρα; Ὁ ἕνας ὑπερβαίνει χάνους μὲ τὴν καθητῇ, διωγμένος ἀπὸ τὴ σκύλλα τῆς γυναῖκά του καὶ τὰ συγγενικά του, ἀφοῦ φτώχησε. Τὸν ἄλλα τὸν ἐπνίξε σὲ τρεῖς ἡμέρες τὸ φαρμάκι, ἀφοῦ κατάντησε νὰ ἰδῇ τὸ σπῆτι του νὰ τὸ πουλήσῃν στὸ σουρὶ. Μὰ ποῦναι τόσοι καὶ τόσοι; Ὁ Λοῦνης ἔστρεψε μὲ διακόσιες χιλιάδες. Τώρα σῦρε νὰ τὸν ἰδῇς πῶς καρτερεῖ στῆς Μπεγκάζας τὸ λιμάνι ποτε νάλθουν τὰ καϊκία νὰ τὸν βοηθήσουν.

— Ἀμὲ ὁ Κρέρης, καπετᾶν Νικόλα.

— Καλὰ ποὺ τόπες, ἐκεῖνος ποὺ πῆγε στὴν Ἐρυθρὰ καὶ ἔφερε τὸ γιούσουρι καὶ τὸ ζεντέφι καὶ ἀποκόπησε νὰ τὰ βάλῃ μὲ τὴ Γαλλικὴ κυβέρνηση κάτω στὴ Σφαζή γιατί τοῦ καταπάτησαν τὸ καϊκί. Τώρα γυρίζει σὰν τὴν ἔδικη κατάρα ἀπὸ τὴν Κάλυμνο στὴν Τρίπολη πεινασμένος καὶ κακομοῖρης.

Τὸ βουλί ἐκεῖ κάτω βαρύνει τὸ ἴδιο τραγουδί·

«Δὲν κλαίω τὸ καρὰδὲ, δὲν κλαίω τὰ παννιά  
ἐμὰ κλαίω τὸν καπτάνιο μὲ τὰ ναυτοπούλα.»

ὁ ταβερνιέρης κουβαλοῦσε τὰ ποτήρια μὲ τὸ κρασί, καὶ οἱ βουτηχτάδες μὲ μιὰς ἀναποδογυρίζαν τὸ τραπέζι. Κάτω τὰ σπασίματα βουνοῦ, τὸ κρασί ποτᾶμι.

— Σκύλλα τέχνη, ξανάειπε ὁ καπετᾶν Νικόλας,

έτσι νάχρησ τήν εὐχή μου, φύγε παράτησε τὰ σφουγγάρια.

Ο νιός συλλογισμένος τὸν κοίταξε. Καί τὸ τραγουδι μὲ τὸ θλιβερό σκοπὸ τοῦ σφινγγε τὴν καρδιά. Ὑστερα σφίχτ᾽, σφίχτ᾽ μίλησε.

— Ναι, καπετάνιε, ναι, ἀλήθεια. Μὰ, γιατί; Γιατί τάχα νάσαι τέτοια ἡ τέχνη μας;

— Κατάρκ, παιδί μου, κατάρκ θεικὴ τὰ βαρύνει κ' ἔτσι ἀπὸ χρόνια εἶνε γραμμένο ὁποῖος τὰ δουλέψει, θέλεις καπετάνιε εἶναι, θέλεις βουτηχτὴς καὶ σύντροφος καὶ μοῦστος, προκοπὴ δὲν εἶναι νάδρῃ. Τὸ ξέρεις γιατί εἶσαι καὶ θεοφοβούμενος ἐσύ, τὸ ξέρεις πῶς ὅταν σταυρώσαν τὸ Χριστὸ οἱ Ἑβραῖοι, οἱ ἄνομοι, στὴ δίψα του ἀπάνω ξύδι τὸν ποτίσανε. Καί, ὦρα κακὴ, σφουγγάρι βρέθηκε κοντὰ τους, σφουγγάρι νὰ τὸ ποτίσουν στὸ ξύδι καὶ μὲ σφουγγάρι τοῦδωκαν νὰ πιῇ. Κι ὁ πόνος, ὁ τρανὸς πόνος καὶ καῦμός ἀράνταστος, ὁ πόνος τοῦ Χριστοῦ ξέσπασε σὲ μιὰ βουβὴ κατάρκ, μὰ κατάρκ ἀπέραντη κι αἰώνια ὅσο εἶναι ἐκεῖνος ἀληθινὸς καὶ τὰ λόγια του. Κακὴ, βλέπεις, ἦταν ὦρα καὶ βρέθηκε τὸ σφουγγάρι καὶ γραφτό μας νὰ τέρνουμε τέτοια θεικὴ κατάρκ. Ἀπὸ τότε ἄνεμος συνεπαίρνει καθένα πού καταπιεσθῇ μὲ τὴ δουλειὰ αὐτῇ.

— Μὰς φυλάει ἡ Παναγία, ἡ χάρη της. Τόσα τάγματα, μπάραμπα, τόσα κερὰ. Ἐμεῖς χωρὶς νὰ πατήση ἡ χάρη της στὸ καίμι, παλαμᾷ δὲ λύνουμε.

— Μὴν τὰ κοιτᾷς. Θεομαῖχτες εἴμαστε. Σκόλη, Κυριακὴ δὲ οὐλᾷμε στὴ δουλειά, ἀκόμη καὶ τὴ Μεγάλῃ Λαμπρῇ δουλεύουμε, ὁ παρὴς νὰ βγαίνει. Σαρακοστή, μπρὸς στὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας δέκα ζευγάρια βιολιά λαλοῦν. Μεγάλῃ βδομάδᾳ βγαίνουμε στὰ παννιά. Ἀκουσε, παιδί μου, ἐγὼ νὰ παρατήσω τὴ δουλειὰ δὲ σκέπτομαι. Μὰ πρόπερσι Μεγάλῃ Τρίτῃ φάσκαμε στὴ Μπεργάζα. Εὐτύς νὰ καλαφατίσουμε τὰ μηχανοκάρια πού μᾶς τὰ εἶχε στραπατσάσει μιὰ φουρτοῦνα, λεονάτσα πρώτης, καὶ τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ ὁ καπετάνιος τῆς μηχανῆς παράγγειλε νὰ βγούμε στὴ δουλειά. Βρὲ ἀμάν, Μήτσο, τοῦ εἶπα, ἔστους μέρα πού ναι σήμερα. Τὴ δουλειά σου, μοῦ εἶπε, καπετάν Νικόλα, ἐσύ τὸ ναῦλό σου νὰ πάρῃς, μὰ ἐγὼ μὲ Μεγάλῃ Παρασκευῇ καὶ μὲ σκόλης δὲ θὰ βγάλω τὸν παρὲς τὸν ξένο μὴδὲ νὰ χάσω θέλω τὰ λίγα πού ἀπόχτησα βουτηχτὴς. Βγήκαν στὴ δουλειά. Τὸ μεσημέρι μᾶς φέραν παθαμμένο, σὲ δεκάξῃ ὀργιᾷ, ῥάθος, τὸ Μαντηλένιο, τὸ βράδυ ὡς τὴ μέση πιασμένο τὸν ξακουσμένο Σαμιώτη. Ἐκεῖνο τὸ καλοκαίρι τὰ λεφτὰ τοῦ Μήτσου κουρνιαχτός. Οἱ βλαστήμιες του μοῦ σήκωναν τὴν τρίχα μὲ σπιθαμὴ. Εἶπα καὶ τὸ καμα, τελευταία μου νὰ ἔναι χρονιά μὲ τὰ σφουγγαράδικα. Καὶ ὁ Θεὸς νὰ μὲ οὐλᾷ μὴ μοῦ συνεπάρῃ καταστροφὴ τὰ λίγα λεφτὰ π' ἀπόχτησα στὰ σφουγγάρια.

Ἀκουσέ με. Εἶσαι παιδί ἀκόμα καὶ στὰ λέω νὰ

μὲ συχωρῇς καμμιά φορὰ. Φύγε ὅσο εἶναι καιρὸς ἀκόμα. Μὴ σὲ μαγέψῃ στὰ καλά ἡ τέχνη ἡ ἀπιστή. Κάλλιο νεράϊδα ἀγαπητικιά, παρὰ τέχνη μάγισσα. Κ' εἶναι μάγισσα, πιστεψέ με καὶ δέστο στὴν καρδιά σου, μάγισσα ἡ τέχνη ὅσο νὰ σὲ βυζάξῃ στὰ πὶδ καρπερά σου χρόνια κ' ὕστερα σὲ παραρρίξει σκύβαλο σὲ μιὰ γωνιά ν' ἀρμακτώνῃς παραγάδια καὶ νὰ ξεχάνῃς τοὺς καῦμούς καὶ νὰ καταπίνῃς τὰ φαρμάκια μὲ τὸ κρασί, ὅπως βλέπῃς τὸ γέρο-Σκαμπαθία, ξακουσμένο καπετάνιο στὸν καιρὸ του, νὰ πίνῃ κατὰ βιδάνια τῶν μαγαζιῶν. Τὰ σφουγγάρια ἔχουν κατάρκ θεικὴ. Παρατήσέ τα καὶ βλαστήμα με.

Ὁ Ραϊκὴς εἶχε γύρει τὸ κεφάλι. Κι ἀπ' τὸν καπνὸ πού σκέπαζε τὸ μαγαζὶ, πυκνότερη καταχνιά θέλωνε τὸ νοῦ του. Ἐκεῖ κάτω, τὸ βιολί εἶχε πᾶψει καὶ μοναχὰ σιγῶπιζε τὸ λαγούτο, κι ὅλη μαζὶ ἡ συντροφία τραγουδοῦσε.

— Ἐμεῖς καὶ ἂν χαθοῦμε, μᾶς τό'χει ἡ μοῖρά μας κανεὶς δὲ θὰ τὸ μάθῃ ἀπὸ τὰ σπῖτια μας.

Ἵδρα, Μᾶης 1905.

ΜΗΤΣΟΣ ΑΝΘΕΜΗΣ

## ΜΩΣΑΪΚΑ

Ἀπὸ τοὺς μύθους Ἰδὼν Κριτὰ ὁ.

## ΤΑ ΔΥΟ ΒΑΡΕΛΙΑ

Τὰ δυὸ Βαρέλια ἐλεύθερα καὶ μόνα  
Ἐπῆραν δρόμο μιᾶν ἡμέρα· τὸνα  
Κούφιο εἶταν κι ἀδειανό· μὰ τᾶλλο  
Γιομάτ' ὥς πᾶνον μὲ πιετὸ πού ἐφραίνει  
Τῆς γῆς κάθε θνητὸ μικρὸ ἢ μεγάλο.  
Τὸ δεύτερ' ὅμως πάντοτε πηγαίνει  
Καταμεσῆς καὶ πίσω ἀπὸ τὸ πρῶτο  
Κυιδώντας δίχως θόρυβο καὶ κρότο,  
Ἐνῶ τ' ὀλαδειανὸ χοροπηδῶντας  
Μὲ βήματα τρελλὰ κροτεῖ περνῶντας  
Καὶ σύγνεφο σὺ δρόμο του σηκώνει...  
Τὸν νόμο σὺ ποδάρι καί... τὴ σκόνῃ.

Σὰν βλέπουν οἱ διαβάτες, ποῦχαν γνώση,  
Ἀθεόρατο βαρέλι νῆχει τόση  
Ὁρμὴ καὶ Τρέλλα, σὰ ἀνὰν τύχε πιάσει  
Ἡ μῦθα, κάνουν τόπο νὰ περάσῃ  
Μὰ τὸ μωρὸ τὸ πλῆθος γιουχαρίζει  
Τὸ δεύτερο βαρέλι τὸ γεμάτο,

Ἐνῶ τὸ ὀλαδειανὸ πού πάει τρεχᾶτο  
Θωρεῖ μὲ θαυμασμό... κι' ἂς μὴν τάζιζει!

Θόρυβο τέτοιο κάνουνε συχνὰ  
Κεφάλια πού ὀλως διώλου εἶναι ἀδειανὰ  
Μ' αὐτὸς πού ἤρωας εἶναι ἀληθινὰ  
Διαβαίνει σιωπηλὸς παντοεινὰ,  
Κάθ' ἔργο του καὶ μόνο, πού ὠφελεῖ,  
Ἀφ' ἡμέρας γι' αὐτὸν νὰ μιλεῖ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΔΙΤΗΣ

## ΝΕΚΡΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Ἐρχεται ἕνας Δαφνοστεφάνωτος. Πίσω του μοροκοῦνι ἀπειρη σειρὰ κάρα. Τὸ πίσω πίσω κάρο ἡ ἀλαργάδα τὸ δείχνει μικρόσκιμι μικρόκι μικρόκι.

Γαβριήλ. Καλὸ στὸ γαμπρό, καλὸ στον.

Δαφνοστεφάνωτος. Χαῖρε. Μὰ γιατί μὲ λές γαμπρό; Δὲν εἶμαι γαμπρός.

Γαβριήλ. Τότες γιατί φορεῖς τὸ στεφάνι;

Δαφνοστεφάνωτος. Ἀπὸ εἶναι στεφάνι πού μοῦδωσε ὁ Μιστριώτης σ' ἕνα διαγωνισμό. Μὰ πῆρα ὅμως κι' ἄλλα, οὐ! ἕνα σωρό... πίσω μου στέκει ἕνα κάρο ξέχειλο.

Γαβριήλ. Νὰ μοῦ συμπαθῇς τὸ λάθος μου. Εἶναι ὅμως, βλέπεις, καὶ τὰ κάρα. Ἀπὸ τὰ κάρα δὲν κουβαλοῦν τὰ προικιά σου;

Δαφνοστεφάνωτος. Ὅχι, τὰ ἔργα μου, τὰ συγράμματά μου.

Γαβριήλ. Ἄ, εἶσαι γραφικὸς. Κι τί λογὴς ἔγραφες;

Δαφνοστεφάνωτος. Πολύ ἀπ' ὅλα. Πεζά, ἔμμετρα, ἱστορίες, δηγῆματα, λυρικά, δράματα ἔμμετρα, δράματα πεζά, πεζότατα μάλιστα, κτλ. κτλ.

Γαβριήλ. Καὶ πῶς κατόρθωσες νὰ γράψῃς τόσα σὲ τόσο σύντομη ζωὴ;

Δαφνοστεφάνωτος (κνημιωμένος). Ἐχω σύστημα δικό μου.

Γαβριήλ. Δηλαδή;

Δαφνοστεφάνωτος. Νᾶ. Μὲ τὰ καπούλια μου καθοῦμαι, μὲ τὰ μάτια μου βλέπω, μὲ τὸ χέρι μου γράφω γράφω.

Γαβριήλ. Τίποτα ἄλλο;

## Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Τῆς προσευχῆς ἡ ἐπιρροὴ στὴ θρησκευτικὴ μας ζωὴ.

(Ἀνέλεξη ποιήθηκε στὸ Αἶθρον τῆς Ἑλβετίας τὸ Μάρτιν τοῦ 1903, σὲ σύλλογο ἀπὸ χριστιανούς νέους ἐπιστήμονες)

Στὸ Χρῆστο Σ. Ἀργυρόπουλο  
ἡ μετάφραση γιὰ μικρὴ θύμηση

Ἀγαπητέ μου Χρῆστο,

Τὴ μετάφραση αὐτὴ πού βλέπεις, τὴν ἔκανα γιὰ δυὸ λόγους. Πρῶτον πῶ τὸν πρῶτον διάβασε τὰ λόγια τοῦ Ροῦθ ἀπὸ τὴν Πάπισσά του, γιὰ νὰ μὲ καταλάβῃς καλύτερα:

Ἀγαπᾷς, ἀναγνώστα μου, τὸν καλὸν οἶνον; Ἄν τῷ θῶντι τὸν ἀγαπᾷς, μισαῖς βεβαίως τοὺς ἀσυνοιδήτους ἐκείνους καπῆλους, οἵτινες ἐξ αἰσχροκερδείας νοθεύουν τὸ καλὸν τοῦτο ποτόν, ἀναμιγνύοντες ὕδωρ, βαφὰς ἢ δηλη-

πῆρια καὶ ἀντὶ θεοῦ νέκταρος ἀνούσιον ἢ ναυτιῶδες ποτὸν προσφέροντες εἰς τὰ διψῶντα σου χεῖλη. Τοιοῦτοι ἀκάπηλοι ὑπῆρξαν ἀπ' αἰώνων οἱ μετερχόμενοι τὴν προύρησιν καὶ διανομήν τοῦ γενναίου οἴνου τῆς πίστεως, ὡς ἀνώμαλὸν τὴν θρησκείαν ὁ σοφὸς Ἀλθίνος . . . . .  
Ἄλλοι δὲ καθὼς ὁ γνήσιος οἶνονότης βδελύσσεται τοὺς νοθεύοντας τὸν οἶνον, οὕτω καὶ ὁ καλὸς χριστιανὸς ἀποστρέφεται τοὺς ἀναμιγνύοντας εἰς τὴν θρησκείαν, ἵνα κατασταθῇ ἐπικερδέστερα, τὰς παντοίας τῆς ἐξυρισμένης ἢ πολυμάλλου κεφαλῆς τῶν ἐφευρέσεων, τὰ θαύματα τῶν «εἰκόνων, τοὺς Θεοὺς τῆς εἰδωλολατρίας μετρημισμένους εἰς ἀγίους, τὰς προσκυνήσεις τὰ εἰσθητὰ τοῦ Παρθαδείσου, τὰ ἅγια λείψανα, τὰ κομβολόγια καὶ ἄλλα ἱερατικά ἐμπορεύματα, δι' ὧν τὸ ἐπάγγελμα τῶν Ἀποστόλων κατέστη καὶ αὐτῆς τῆς λατρικῆς καὶ ὀνειροκρισίας ἀγυρικώτερον».

Μὲ τὰ λόγια τοῦτα ἐξηγεῖται ὁ πρῶτος λόγος πού σοῦ λέω. Εἶμαι κίγῳ, ὅπως εἶσαι κέσῳ, ἀπὸ κείνους π' ἀγαποῦνε τὸν γενναῖον οἶνον τῆς πίστεως καὶ γι' αὐτὸ ἐπιθυμῶ νὰ τὸν διαλαλῶ, ὅπου τὸν βλέπω. Καὶ τέτιος ὑπάρχει σ' αὐτὴ τὴν ἑμιλία, πού θὰ περάσῃ τώρα ἀπὸ τοῦ «Νουμά» τὴς στήλης.

Ὁ δεύτερος λόγος εἶναι ἡ ἐπιθυμία μου νὰ μεταχειρίζομαι τὴν ἐθνικὴ μας γλῶσσα σὲ κάθε λογῆς θέματα, γιὰ νὰ δειχνηται μὲ πράγματα καὶ μὲ δουλιὰ, κι ὅχι μὲ κούφια λόγια, ἡ δύναμη πού κλεῖ μέσα της, μῶλον πού

δὲν καλλιεργήθηκε ἀκόμη γιὰ νὰ γένη τέλεια φιλολογικὴ γλῶσσα. Καὶ τὴ δύναμη αὐτὴ τὴν ἀναγνωρίζουν ὅσοι λυτερώθηκαν ἀπὸ τὴ λατρεία τῶν ἄλλων ἐκείνων «Εἰδῶλων», πού ὁ καλὸς Ροῦθς πάλι γύριψε καὶ πίτυχε ὅχι λίγο νὰ τὰ κουνήσῃ ἀπὸ τὴ θέση τους.

Γεῖδ σου

Ο δικός σου  
Π. Α.

Κύριοι,

Συζήτηση, ἂν ἡ προσευχὴ ἐπιρρεάζει ἀλήθεια ἢ ἂν μπορεῖ νὰ ἐπιρρεάσῃ τὴ θρησκευτικὴ μας ζωὴ, ἢ δὲν πάει μεταξύ μας. Τὸ πῶς ἑκκεῖται ἡ προσευχὴ πραγματικά, ὑποθέτομε νᾶνε πεποιθήσῃ μας· θέμε νὰ δοῦμε μόνο ποῖα εἶν' ἡ ἐπιρροὴ της, ἢ ποῖα τοῦλάχιστο ἔπρεπε νᾶνε, στὴν ἐσωτερικὴ μας θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ζωὴ.

Καὶ τί θέμε νὰ τὸ δοῦμε. Ὅχι ἔτσι, ἀπὸ ἀπλὴ περιέργεια, γιὰ νὰ μάθουμε ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἑμιλία μας κάτι πού δὲν τὸ ἔραμε προτῆτερα. Ὁ σκοπὸς μας ἐδῶ στὴ σύναξή μας δὲν εἶν' ὅ δὲ γελίμαί, νὰ ψυχολογοῦμε πράματα ἐπιστημονικά, παρὰ νὰ ἐμπνέομε ἠθικὰς συγκινήσεις, νὰ ζυποῦμε ἅγια αἰσθητά, νὰ παίρνουμε θάρρος γιὰ νὰ ζοῦμε ἀληθινὰ ὅπως θέλει ὁ Θεὸς καὶ νὰ σκετιζοῦμαστε μεταξύ μας. Ἄλλοι δὲν κι αὐτὸ πού τώρα θέλομε νὰ δοῦμε πρέπει νάχῃ πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὸν πραχτικὸ σκοπὸ νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ μεταχειρίζομασθε τὸ δικαίωμά μας τῆς